

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย การพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการฟังภาษาไทย แบ่งได้ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการฟัง
 - 1.1 ความหมายของการฟัง
 - 1.2 ประเภทของการฟัง
 - 1.3 ลำดับขั้นของการฟัง
 - 1.4 จุดประสงค์ของการฟัง
 - 1.5 ลักษณะของการฟังที่ดี
 - 1.6 ประโยชน์ของการฟัง

2. การสอนทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ
 - 2.1 ความหมายของการฟังอย่างมีวิจารณญาณ
 - 2.2 การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณ
 - 2.3 กิจกรรมเพื่อฝึกทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณ
 - 2.4 การวัดและประเมินการฟัง

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 3.2 งานวิจัยในประเทศ

ความหมายของการฟัง

การฟังนั้นต่างจากการได้ยินถึงแม้ว่าจะใช้วัยวะส่วนเดียวกันก็ตาม แต่การรับรู้และการตีความทำให้การได้ยินนั้นมีความแตกต่างกัน มีนักวิชาการให้ความหมายของการฟังเอาไว้หลายท่าน ได้แก่

มารี มาร์คัส (Marie Marcus, 1977 : 64-65) ได้กล่าวถึงความหมายของการฟังว่า คือกระบวนการซึ่งเปลี่ยนเสียงให้เป็นสิ่งที่มีความหมายขึ้นในใจของผู้ฟัง

แมรี่ เอส เท็มเพอร์ลี และ วิลกา เอ็ม ริเวอร์ส (Mary S. Temperly and Wilga M. Rivers, 1978 : 63) กล่าวว่า การฟังนั้นเป็นกระบวนการร่วมกันระหว่างการรับรู้ (Perception) และความรู้อำนาจภาษา

วิลกา เอ็ม ริเวอร์ส (Wilga M. Rivers, 1980 : 16) ได้กล่าวไว้ว่า การฟังหมายถึงทักษะที่สร้างความคิดคือเมื่อได้ยินเสียง ผู้ฟังจะอาศัยคำ การเรียงลำดับคำและเสียงที่ได้ยินมาสร้างความคิด

ยุพา สังคีรี (2525 : 148) ได้ให้ความหมายของการฟังเอาไว้ว่า "การฟังหมายถึง การที่เราได้ยินเสียงพูดแล้วรู้เรื่อง เข้าใจ ตลอดจนสามารถแยกแยะประเด็นของเรื่อง และพยายามจดจำสิ่งที่เราเห็นว่าเป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นกระบวนการทางความคิดนั่นเอง"

ฉัตรภา บุนนาค และคณะ (2526 : 260) กล่าวว่า "มิได้มีความหมายเพียงการได้ยินเท่านั้น แต่หมายถึงการได้ยินอย่างรู้เรื่อง และเข้าใจความหมายของเสียงที่ได้ยินตรงตามจุดมุ่งหมายของผู้พูดด้วย"

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นจึงสรุปได้ว่า การฟังหมายถึง การได้ยินเสียง
พูดแล้วเข้าใจความหมาย แยกแยะสิ่งที่ได้ฟังได้ ตลอดจนเข้าใจความมุ่งหมายตรงตามที่ผู้พูด
ต้องการ

ประเภทของการฟัง

การฟังโดยทั่วไปของคนเรานั้นโดยทั่วไปเป็นการฟังเพียงฝ่ายเดียว อาจไม่ต้อง
มีการสนทนาโต้ตอบ แต่บางครั้งจะมีการโต้ตอบแสดงความคิดเห็นด้วย เช่น การสนทนา
พูดคุยการติดต่อสื่อสารกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของการฟังซึ่งผู้รู้แต่ละท่านได้แบ่งประเภท
เอาไว้ต่างกันไป ดังนี้

พอล ซี เบอร์นส์ (Paul C. Burns, 1971 : 83) ได้แบ่งประเภทของ
การฟังตามจุดมุ่งหมายของการฟังเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ฟังเพื่อความซาบซึ้ง (Appreciational Listening) เป็นการฟังเพื่อ
ติดตามเนื้อเรื่องด้วยความพอใจ
2. ฟังเพื่อสาระ (Informational Listening) เป็นการฟังเพื่อหาคำตอบ
ของเรื่องที่ต้องการ เพื่อเก็บใจความสำคัญของเรื่องหรือเพื่อตอบคำถาม
3. ฟังวิเคราะห์ วิจาร์ณ (Critical Listening) เป็นการฟังเพื่อแยกแยะ
ข้อมูล ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น จุดประสงค์ของผู้พูด

ลาร์รี่ ดี เคนเนดี (Larry D. Kennedy, 1975 : 146) แบ่งประเภท
ของการฟังสรุปได้ ดังนี้

1. การฟังแบบธรรมดา (Simple Listening) เป็นการฟังเพื่อสนทนาทั่วไป
2. การฟังเพื่อหาข้อเท็จจริง (Discriminative Listening) ฟังแล้วแยก
ได้ว่า ส่วนใดเป็นข้อคิดเห็น ส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง
3. การฟังเพื่อพักผ่อน (Listening for Relaxation) เช่น ฟังเรื่องเล่า

4. การฟังเพื่อให้ได้ข้อมูล (Listening for Information) เช่น ฟังเพื่อตอบคำถาม การฟังคำประกาศ

5. การฟังเพื่อลำดับความคิด (Listening to Organize Ideas) คือผู้ฟังฟังการอภิปรายแล้วพิจารณาความคิดเห็นของผู้อภิปราย

6. การฟังอย่างมีวิจารณ์ (Critical Listening) คือฟังแล้วพิจารณาความถูกต้อง เหมาะสม

7. การฟังแบบสร้างสรรค์ (Creative Listening) เช่น การฟังเพลง ฟังการแสดงต่าง ๆ แล้วมีจินตนาการ

จูดิธ เอ. ชิเคแดนซ์ และคณะ (Judith A. Schickedanz and others, 1977 : 122 - 123) ได้แบ่งการฟังเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การฟังแบบไม่เอาใจใส่ (Marginal Listening) เป็นการฟังสองอย่างพร้อมกัน เช่น ฟังเพลงในขณะที่กำลังเล่น

2. การฟังแบบซาบซึ้ง (Appreciative Listening) เป็นการฟังที่เด็กตั้งใจเพราะว่าสิ่งที่ฟังนั้นสนุก นำความเบิกบานมาให้ ใช้สมาธิเพียงเล็กน้อย หรือไม่ต้องใช้เลย เช่น เมื่อฟังละคร คนตรี

3. การฟังแบบตั้งใจ (Attentive Listening) ต้องกำจัดสิ่งรบกวนให้หมด เพื่อเด็กจะได้สามารถหุงความสนใจไปที่สิ่งที่ฟังอย่างแท้จริง เช่น เมื่อเด็กกำลังฟังวิธีการปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ

4. การฟังแบบวิเคราะห์ (Analytical Listening) เป็นการฟังที่ซับซ้อนที่สุดซึ่งไม่เพียงแต่ต้องการตั้งใจฟังเท่านั้น แต่ต้องการการตอบสนองจากผู้ฟังด้วย อาจเริ่มจากฟังแบบไม่เอาใจใส่ ฟังแบบซาบซึ้ง ฟังแบบตั้งใจ แต่เมื่อถึงขั้นนี้แล้วผู้ฟังต้องฟังแล้วชั่งน้ำหนักข้อมูลข่าวสารที่ได้ฟัง หาเหตุผลสนับสนุน หรือหาหลักฐานมาขัดแย้ง แล้วตัดสินใจ แล้วอ้างอิงได้ในที่สุด

จุดมุ่งหมาย 3 ประการ คือ

1. ฟังเพื่อความรอบรู้ จะต้องตั้งใจฟังเรื่องราวอย่างเข้าใจ
2. ฟังเพื่อความซาบซึ้งในคุณค่า ต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายของผู้พูด
3. ฟังอย่างมีวิจารณญาณ ผู้ฟังต้องพิจารณาจุดมุ่งหมาย ความคิดเห็นของผู้พูด เหตุผล การลำดับเรื่องราว การใช้สำนวนโวหาร

สนธิ ตั้งทวี (2529 : 62-64) แบ่งประเภทของการฟังตามแหล่งที่มาของการสื่อสารได้ 3 ประเภท คือ

1. ฟังโดยผู้ฟังมีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสาร เช่น การทักทาย สนทนา การประชุม การอภิปราย เป็นต้น
2. ฟังโดยผู้ฟังไม่มีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการสื่อสาร คือการฟังจากการพูดของบุคคลในโอกาสต่าง ๆ
3. ฟังโดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์

ระดับของการฟัง

การฟังของแต่ละบุคคลมีความความแตกต่างกันไปตามระดับความสามารถ และระดับความสามารถนั้นมีผู้แบ่งไว้แตกต่างกัน คือ

แดเนียล เจ ทัทโทโล (Daniel J. Tutolo, 1977: 262) แบ่งระดับของการฟังออกได้ 3 ระดับ คือ

1. ระดับได้ยิน (Hearing) คือระดับที่ผู้ฟังได้ยินเสียงและบอกได้ว่าเป็นเสียงอะไร
2. ระดับจำแนกคำ (Discrimination) คือระดับที่ผู้ฟังจำแนกเสียงที่ได้ยินว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
3. ระดับความเข้าใจ (Comprehension) แบ่งเป็น 3 ชั้น คือ

3.1 ขั้นฟังคำ (Literal Comprehension) ผู้ฟังหยุดถึงสิ่งที่ฟังได้

3.2 ขั้นตีความหมาย (Interpretation) ผู้ฟังฟังแล้วจะตีความหมายของข้อความหรือประโยคได้

3.3 ขั้นมีวิจารณ์ (Critical Listening) สามารถประเมินคุณค่าของสิ่งได้

ริเบ็คกา เอ็ม วาเล็ทท์ (Rebecca M. Valette, 1972 : 141-149)

ได้แบ่งพฤติกรรมกรฟังเป็น 5 ระดับ คือ

1. การรับรู้ (Perception) ผู้ฟังสังเกตระดับของเสียงได้
2. การจำ (Recognition) ผู้ฟังเข้าใจและจำความหมายของประโยค และข้อความสั้น ๆ ที่ได้ยินได้
3. การยอมรับความคิด (Reception) ผู้ฟังเข้าใจคำศัพท์ ประโยค คำศัพท์ของบทความสั้น ๆ
4. ความเข้าใจ (Comprehension) ผู้ฟังเข้าใจคำอธิบาย คำตอบ และจับใจความ ฟังคำพูดที่เร็ว ๆ ได้
5. การวิเคราะห์ (Analysis) ผู้ฟังเข้าใจ และแยกประเภทของข้อความได้ เข้าใจความรู้สึก ความมุ่งหมายของผู้พูด และประเมินเรื่องที่ฟังว่าเหมาะสมในการสื่อสารหรือไม่

ส่วน จอห์น ดี สแตมเมอร์ (John D. Stammer, 1977: 661) ได้แบ่งระดับการฟังออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ขั้นได้ยินเสียง เป็นการฟังอย่างไม่ตั้งใจ
2. การฟัง เป็นระดับการฟังที่ตั้งใจ
3. การฟังที่จะต้องมีประสบการณ์ เป็นการฟังเพื่อเข้าใจความหมายแต่จะต้องมีความรู้หรือประสบการณ์ในเรื่องนั้น

อัญชลี ลีสวรรค์ (2522: 6) ได้แบ่งระดับของการฟังไว้ถึง 6 ระดับ คือ

1. ระดับการได้ยิน เป็นขั้นต้นของการฟัง
2. ระดับแยกเสียง บอกได้ว่าเสียงที่ได้ยินต่างกันอย่างไร
3. ระดับยอมรับ ข้อความที่ได้นั้นสื่อความหมายได้
4. ระดับตีความ แปลความหมายสิ่งที่ได้ยินได้
5. ระดับเข้าใจ จับใจความสำคัญได้
6. ระดับเชื่อ ตัดสินได้ว่าสิ่งที่ได้ยินควรเชื่อหรือไม่

จู่ปะนีย์ นาคทรพร และ ประภาศรี สีหอำไพ (2520: 9-10) ได้แบ่งการฟังออกเป็นหลายระดับ ดังนี้

1. ระดับจำและเข้าใจ คือฟังแล้วจำได้และเข้าใจเรื่องที่ฟัง
2. ระดับจับใจความสำคัญ คือแยกข้อความที่ไม่สำคัญออกได้
3. ระดับประเมินผล คือพิจารณาไตร่ตรองหาข้อเท็จจริง
4. ระดับเก็บรวบรวม คือนำความรู้ที่ได้เก็บหรือจดจำไว้
5. ระดับสรุป เป็นขั้นความคิดรวบยอด สรุปเรื่องราวทั้งหมดได้

สนิท ตั้งทวี (2529: 82) ได้กล่าวถึงระดับของการฟังไว้ 5 ระดับ คือ

1. ระดับการได้ยิน (Hearing) คือรับเสียงได้
2. ระดับความมีสมาธิ (Concentration) สนใจเสียงที่ได้ยิน
3. ระดับการเข้าใจ (Comprehension) รู้จักภาษา
4. ระดับการตีความ (Interpretation) ทำความเข้าใจกับความหมาย
5. ระดับการตอบสนอง (Reaction) หลังจากทำความเข้าใจแล้วก็สนองกลับ

(Feedback)

และ ชิดา โมสิกรัตน์ (2532 : 201) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. ขั้นได้ยิน (Hearing) เป็นขั้นต้นที่มนุษย์ทำได้ง่าย ๆ
2. ขั้นแยก (Matching) แยกเสียงพยางค์ด้วยการเทียบ จับคู่ว่าเสียงนั้น

เหมือนกันหรือต่างกัน

3. **ขั้นยอมรับ (Accepting)** ผู้ฟังอาจยอมรับหรือปฏิเสธว่า ข้อความนั้นสื่อความหมายได้หรือไม่

4. **ขั้นตีความ (Interpreting)** เป็นขั้นที่ผู้ฟังแปลความหรือตีความหมายสิ่งที่ได้ยิน

5. **ขั้นเข้าใจ (Understanding)** ขั้นเข้าใจความหมายของใจความสำคัญอย่างแท้จริง

6. **ขั้นเชื่อ (Believing)** เป็นขั้นที่ผู้ฟังสามารถตัดสินใจได้ว่า จะเชื่อหรือยอมรับหรือไม่

จุดประสงค์ของการฟัง

การฟังที่ดีนั้นผู้ฟังควรจะต้องจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการฟังของตนเองให้แน่นอนว่า ต้องการฟังเรื่องราวนั้น ๆ เพื่ออะไร จึงจะทำให้การฟังของตนแต่ละครั้งประสบผลตามที่ตนตั้งจุดมุ่งหมายไว้

สนธิ ตั้งทวี (2529 : 59 - 60) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของการฟังไว้

2 ประการ ดังนี้

1. ฟังเพื่อให้เกิดความรู้และความรอบรู้

1.1 ฟังเพื่อให้เกิดความรู้ ต้องรู้จักจับใจความของสิ่งที่ได้ฟังแล้วบันทึกไว้

1.2 ฟังเพื่อให้เกิดความรอบรู้ ต้องฟังแล้วจับประเด็นสำคัญของเรื่อง

โดยการฟังและประเมินค่าของสาร

2. ฟังเพื่อความเพลิดเพลินและซาบซึ้ง เป็นการฟังด้วยความชื่นชอบ ฟังแล้วสนุกเกิดจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์

วิจิตรา แสงพลสิทธิ์ และคณะ (2522 : 18 - 21) กล่าวถึงจุดประสงค์

ของการฟังไว้ 5 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. ฟังเพื่อความรู้อยู่ คือฟังแล้วจำและระลึกเรื่องที่ฟังได้
2. ฟังเพื่อความเข้าใจ คือจับใจความสำคัญของเรื่องได้จากการแปลความ การตีความ การสรุปหรือย่อความ และการขยายความ
3. ฟังเพื่อนำไปใช้ คือการนำความรู้ที่ฟังมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแก้ปัญหา หรือใช้ในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกัน
4. ฟังเพื่อวิเคราะห์ คือการแยกแยะเรื่องราวเป็นส่วนย่อยเพื่อดูว่าส่วนใดสำคัญ หรือมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง หรือข้อคิดเห็น
5. ฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ เป็นการใช้ดุลยพินิจหาเหตุผล โดยอาศัยการวิเคราะห์เป็นพื้นฐาน

ลักษณะของการฟังที่ดี

การฟังที่ดีจะต้องมีการฝึกฝนจนเกิดการเรียนรู้ การที่จะเป็นผู้ฟังที่ดีได้นั้นควรจะปฏิบัติตามลักษณะที่ผู้รู้ได้เสนอไว้ดังนี้

สุขปะณีย์ นาคกรทรรพ และ ประภาศรี สีหอำไพ (2520 : 15) ได้กล่าวโดยสรุปว่า

1. สรุปใจความสำคัญได้
2. ฟังเรื่องจนจบ
3. วิเคราะห์เรื่องราว
4. จับประเด็นของเรื่องได้อย่างเข้าใจ
5. เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมเข้ากับเรื่องที่ฟังได้
6. ฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ

บันลือ พฤกษ์วัน (2522 : 41) ได้เสนอแนะไว้โดยสรุปคือ

1. มีสมาธิ ฟังเรื่องนั้นอย่างสนใจ
2. มีประสาทหูดี ฟังให้ชัดเจน
3. ติดตามและลำดับเหตุการณ์ที่ฟังอย่างถูกต้อง
4. เข้าใจเรื่องราวโดยอาศัยประสบการณ์เดิมเข้าช่วย
5. จับใจความสำคัญ ย่อเรื่องได้สามารถแสดงความคิดเห็นส่วนตัวโต้แย้ง

และจดบันทึกไว้

6. มีส่วนร่วมในการฟัง เช่น ถามเมื่อสงสัย มีความคิดเห็นเสนอแนะ
7. ประเมินเรื่องราว รู้จักวิพากษ์วิจารณ์

ส่วน อีดา โมสิกรัตน์ (2526 : 327 - 328) กล่าวถึงลักษณะการฟังที่ดี หรือการฟังที่มีประสิทธิภาพไว้โดยสรุป คือ

1. ฟังอย่างเข้าใจเรื่องราว จับประเด็นสำคัญให้ได้ มีสมาธิในการฟัง สามารถแยกใจความสำคัญ และผลความ จดจำ และสามารถถ่ายทอดให้คนอื่นฟังได้
2. จับประเด็นสำคัญของเรื่องที่ฟังได้ รู้จุดมุ่งหมายของผู้พูด
3. วิเคราะห์เรื่องที่ฟัง ว่าข้อความใดเป็นข้อเท็จจริงและข้อความใดเป็น ข้อคิดเห็น เรื่องราวนั้นมีอะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล สิ่งเกิดท่าทางประกอบของผู้พูด ประกอบ
4. ฟังแล้วตีความได้ บางครั้งผู้พูดสื่อความหมายไม่ตรงตามตัวอักษร มีโวหาร สำนวน คำพังเพย หรือร้อยกรอง
5. ประเมินคุณค่าได้ รู้ว่าเรื่องที่ฟังนั้น ดีหรือไม่ดี โดยใช้เหตุผลหรือความคิดเห็น ตัดสินการพูด การประเมินค่าสิ่งที่ได้ฟังเป็นแนวทางที่ทำให้ผู้ฟังนำสิ่งที่ดี ที่มีประโยชน์ ไปใช้สำหรับตนเอง

จากความคิดเห็นเหล่านี้สรุปได้ว่า การฟังเรื่องราวนั้นจะต้องเข้าใจเรื่องราว จับประเด็นของเรื่องได้ แล้วสามารถวิเคราะห์เรื่องราวได้โดยอาศัยประสบการณ์ของตนเองเข้าช่วย เพื่อแยกว่าส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง ส่วนใดเป็นข้อคิดเห็น ความเป็นเหตุ

การฟังจึงไม่ใช่จะเกิดประโยชน์เพียงแค่ว่าได้รับความรู้และความบันเทิงเท่านั้น ยังช่วยให้คนเป็นนักพูดที่ดีได้ เพราะการฟังมากใช้สติปัญญาไปกับการฟังมาก ๆ ขณะที่ฟังอาจจะสังเกตวิธีการพูด สังเกตการตอบสนองของผู้ฟังสามารถที่จะเรียนรู้วิธีการพูดที่ดีได้ในที่สุดเมื่อมีโอกาสที่จะต้องพูดก็จะสามารถพูดได้อย่างไม่ยากเย็น การฟังช่วยให้ประหยัดเวลาในการอ่านหนังสือพิมพ์ เช่น เมื่อเราฟังข่าวจากวิทยุ โทรทัศน์ เราก็ไม่ต้องอ่านหนังสือพิมพ์อีก เพราะบางครั้งอาจจะไม่มีเวลาเลย ทั้งยังทำให้ประหยัดเงินในการซื้อหนังสือพิมพ์ได้อีกด้วย

ความหมายของการฟังอย่างมีวิจารณญาณ

คำว่า "วิจารณญาณ" นั้น ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กล่าวไว้ว่า น. ปัญญาที่สามารถรู้หรือมีเหตุผล คือเป็นเหตุผลในการพิจารณาใคร่ครวญข้อความอย่างถ่วงถ่วง หรือถ้าจะแยกเป็น วิจารณ์ + ญาณ ก็จะได้ความหมายว่า วิจารณ์หรือวิจารณ์ หมายถึงการคิดใคร่ครวญโดยใช้เหตุผล ส่วน ญาณ หมายถึง ปัญญาหรือความรู้ในขั้นสูง

สนิท ตั้งทวี (2529 : 98) ได้อธิบายความหมายของการฟังอย่างมีวิจารณญาณไว้สรุปว่า การฟังอย่างมีวิจารณญาณเป็นการฟังอย่างไตร่ตรอง ใคร่ครวญ พิจารณาเหตุผล แล้วตีความหมายของสารที่ผู้พูดส่งมา โดยแยกให้ได้ว่า ส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง ส่วนใดเป็นข้อคิดเห็น หรือส่วนใดเป็นเพียงความรู้สึกของผู้พูด การฟังอย่างมีวิจารณญาณต้องพิจารณาจากสำนวนภาษา ถ้อยคำของผู้พูด ตลอดจนน้ำเสียงของผู้พูด

ประภาศรี สีหอำไพ (2524 : 319 - 320) ได้กล่าวถึงการฟังอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า คือการใช้สติปัญญาสันนิษฐานเหตุผล เลือกคิดเลือกเชื่อ โดยใช้ความรู้ ความคิดและประสบการณ์ของคนช่วยไตร่ตรองพิจารณา กลั่นกรองหาเหตุผล ข้อเท็จจริงในเรื่องที่ได้ฟัง ความมีเหตุผล ความน่าเชื่อถือ เจตนาของผู้พูด เหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้ฟังจะ

การฟังจึงไม่ใช่จะเกิดประโยชน์เพียงแค่ว่าได้รับความรู้และความบันเทิงเท่านั้น ยังช่วยให้คนเป็นนักพูดที่ดีได้ เพราะการฟังมากใช้สติปัญญาไปกับการฟังมาก ๆ ขณะที่ฟังอาจจะสังเกตวิธีการพูด สังเกตการตอบสนองของผู้ฟังสามารถที่จะเรียนรู้วิธีการพูดที่ดีที่สุดในที่สุดเมื่อมีโอกาสที่จะต้องพูดก็จะสามารถพูดได้อย่างไม่ยากเย็น การฟังช่วยให้ประหยัดเวลาในการอ่านหนังสือพิมพ์ เช่น เมื่อเราฟังข่าวจากวิทยุ โทรทัศน์ เราก็ไม่ต้องอ่านหนังสือพิมพ์อีก เพราะบางครั้งอาจจะไม่มีเวลาเลย ทั้งยังทำให้ประหยัดเงินในการซื้อหนังสือพิมพ์ได้อีกด้วย

ความหมายของการฟังอย่างมีวิจารณญาณ

คำว่า "วิจารณญาณ" นั้น ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กล่าวไว้ว่า น. ปัญญาที่สามารถรู้หรือมีเหตุผล คือเป็นเหตุผลในการพิจารณาใคร่ครวญข้อความอย่างถ่วงถ้ หรือถ้าจะแยกเป็น วิจารณ์ + ญาณ ก็จะได้ความหมายว่า วิจารณ์หรือวิจารณ์ หมายถึงการคิดใคร่ครวญโดยใช้เหตุผล ส่วน ญาณ หมายถึง ปัญญาหรือความรู้ในขั้นสูง

สนิท ตั้งทวี (2529 : 98) ได้อธิบายความหมายของการฟังอย่างมีวิจารณญาณไว้สรุปว่า การฟังอย่างมีวิจารณญาณเป็นการฟังอย่างไตร่ตรอง ใคร่ครวญ พิจารณาเหตุผล แล้วตีความหมายของสารที่ผู้พูดส่งมา โดยแยกให้ได้ว่า ส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง ส่วนใดเป็นข้อคิดเห็น หรือส่วนใดเป็นเพียงความรู้สึกของผู้พูด การฟังอย่างมีวิจารณญาณต้องพิจารณาจากสำนวนภาษา ถ้อยคำของผู้พูด ตลอดจนน้ำเสียงของผู้พูด

ประภาศรี สีหอำไพ (2524 : 319 - 320) ได้กล่าวถึงการฟังอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า คือการใช้สติปัญญาสันนิษฐานเหตุผล เลือกคิดเลือกเชื่อ โดยใช้ความรู้ ความคิดและประสบการณ์ของตนช่วยไตร่ตรองพิจารณา ถ่วงถ่วงหาเหตุผล ข้อเท็จจริงในเรื่องที่ได้ฟัง ความมีเหตุผล ความน่าเชื่อถือ เจตนาของผู้พูด เหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้ฟังจะ

ต้องมีความสามารถที่จะพิจารณาด้วยตนเอง

วิจิตรฯ แสงพลสิทธิ์ และคณะ (2522 : 21) กล่าวถึงความหมายของการฟังอย่างมีวิจารณญาณสรุปได้ว่า การฟังอย่างมีวิจารณญาณ คือการใช้ดุลยพินิจหาเหตุผล และพิจารณาคณะค่าของเรื่องที่ฟังได้ถูกต้อง สามารถเปรียบเทียบได้อย่างมีหลักเกณฑ์ ทั้งตัดสินได้ว่า เรื่องนั้นถูกหรือผิด สำคัญหรือไม่อย่างไร แยกข้อเท็จจริงจากข้อคิดเห็นได้ โดยใช้ปัญญาเพื่อหาเหตุผลประกอบกับหลักวิชา

การฟังอย่างมีวิจารณญาณนั้นผู้ฟังจะต้องสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่ฟังได้ นอกจากนั้นผู้ฟังจะต้องมีความละเอียดรอบคอบในการฟัง จะต้องฟังมาก ๆ เพื่อตนจะได้มีความรู้ และมีข้อมูลต่าง ๆ มากพอ เพื่อนำมาประกอบในการพิจารณาหาเหตุผล และตัดสินได้ว่าเรื่องราวที่ได้ฟังมีเหตุผล และมีข้อเท็จจริงเพียงใด สามารถเชื่อถือหรือไม่ จะได้ประเมินคุณค่าของเรื่องที่ฟังได้อย่างมีใจเป็นธรรม และความหมายของการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณก็มีความหมายในลักษณะเดียวกันนี้เอง

การได้ยินเรื่องราวแล้วเข้าใจยังไม่ถือว่าเป็นการฟังอย่างมีวิจารณญาณ เพราะจากคามหมายนั้น จะต้องมีการพิจารณาหาเหตุผลวิเคราะห์ ประเมินคุณค่าของเรื่องที่ฟัง นอกจากนั้น กรมวิชาการ (2526 : 106 - 107) ได้กล่าวถึงหลักการใช้วิจารณญาณในการฟังไว้ ดังนี้

1. พิจารณาว่าผู้พูดมีความมุ่งหมายในการพูดครั้งนั้น ๆ อย่างไรบ้าง
2. บอกได้ว่า เรื่องที่ได้ฟังมีสาระประโยชน์ให้แก่อะไรบ้าง ก่อให้เกิดความเจริญ-
งอกงาม และความคิดสร้างสรรค์อย่างไรบ้าง
3. เรื่องที่ได้ฟังมีความเป็นไปได้อย่างไรบ้าง
4. บอกได้ว่า เรื่องที่ได้ฟังน่าเชื่อถือหรือไม่เพียงใด
5. วินิจฉัยว่าผู้พูดมีความจริงใจอย่างไร เพียงไร

6. พิจารณาได้ว่าผู้พูดใช้วิธีการพูดหรือวิธีการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดอย่างไร

การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ

การฟังเป็นทักษะทางภาษาที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในการติดต่อสื่อความหมายซึ่งกันและกันและ จำเป็นที่ครูจะต้องเป็นผู้ให้แนวทางในการฝึกฝนให้นักเรียนได้มีความสามารถในการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณเพื่อประโยชน์ของนักเรียนเอง

การสอนทักษะการฟังนั้น สนิท ตั้งทวี (2531 : 6 - 7) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการสอนทักษะการฟังว่า การสอนฟังในระดับมัธยมนั้น จะต้องสอนในสิ่งต่อไปนี้

1. มารยาทในการฟัง
2. ฟังเพื่อความเข้าใจ
 - 2.1 การจับประเด็นสำคัญ หรือความสำคัญของเรื่อง
 - 2.2 การจดเนื้อความ
 - 2.3 การปฏิบัติตามข้อความที่ได้ฟัง
3. การใช้วิจารณญาณในการฟัง
 - 3.1 ฟังแล้วบอกได้ว่า การให้เหตุผลของผู้พูดมีความสมเหตุสมผลหรือไม่
 - 3.2 ฟังแล้วสามารถประเมินผล และตัดสินใจเลือกได้

การฟังมีอิทธิพลมากในการเรียนการสอน เพราะนักเรียนจะประสบผลสำเร็จในการเรียนก็ต้องอาศัยการฟังเป็นส่วนใหญ่ จึงควรมีพื้นฐานการฟังที่ดี มีประสิทธิภาพในการฟัง เมื่อนักเรียนฟังครูสอน ไม่เข้าใจก็ต้องถามการฟังครูสอนนั้นเป็นการฟังที่ทำให้ผู้ฟังรับสารโดยตรง มีโอกาสที่จะโต้แย้ง หรือขอให้พูดซ้ำให้เข้าใจได้ แต่การฟังสารบางชนิด เช่น การฟังจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นการฟังที่ไม่มีโอกาสฟังซ้ำเป็นการฟังแล้วผ่านไปเลยไปถ้านักเรียนไม่มีความตั้งใจในการฟังก็ไม่สามารถเข้าใจเรื่องราวนั้นได้

สิ่งที่ครูจะนำมาใช้กับการสอนฟังนั้น ต้องอยู่ในวงความสนใจของนักเรียน และมีคุณค่าต่อการเรียนภาษาไทย ซึ่งควรเป็นดังต่อไปนี้

1. นิทานที่มีข้อคิดสอนใจและส่งเสริมคุณธรรม
2. บทความหรือข่าวใหม่ ๆ ซึ่งอาจได้มาจากการบันทึกจากวิทยุหรือได้มาจากหนังสือพิมพ์รายวัน
3. เสียงอ่านทำนองเสนาะจากแผ่นเสียงหรือจากเครื่องบันทึกเสียง
4. ประวัติบุคคลสำคัญประจำท้องถิ่นของชาติ หรือของโลก ซึ่งบุคคลเหล่านี้อาจเป็นศิลปิน กวี นักการเมือง แพทย์ ครู นักกฎหมาย หรือผู้ที่บำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน เป็นต้น
5. คำปราศรัยของบุคคลสำคัญเนื่องในโอกาสต่าง ๆ
6. บทความของตัวละครที่ได้มาจากละครวิทยุ หรือโทรทัศน์
7. คำอธิบายภาพิต ล่ามวน หรือคำพังเพย
8. การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญต่าง ๆ ที่มีอาชีพต่าง ๆ กัน เช่น ครู ชาวไร่ ชาวนา แพทย์ ทนายความ เป็นต้น
9. บทเพลงจากวรรณคดี
10. การอภิปรายของเพื่อนร่วมเรียนในชั้น
11. การบรรยายภาพธรรมชาติจากนวนิยายเรื่องต่าง ๆ
12. ตัวอย่างบทความหรือเรียงความที่ดีเด่น
13. บทร้อยกรองจากวรรณคดี หรือวรรณกรรมร่วมสมัยที่ไพเราะประทับใจ

และการจัดการเรียนการสอนทักษะการฟังที่น่าสนใจนั้นควรสอนในห้องปฏิบัติการภาษา เพราะจะทำให้นักเรียนสนใจในการเรียนมากขึ้น สื่อการสอนที่น่าจะนำมาใช้เพื่อประกอบ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ แถบบันทึกเสียง วิทยุทัศน์ ไมโครโฟน วิทยากร เป็นต้น

กิจกรรมเพื่อฝึกทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ

เนื่องจากการฟังเป็นการรับรู้ข้อมูลที่ต้องเกิดจากความตั้งใจ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ฟัง เพื่อให้การฟังนั้นมีประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องฝึกฝนทักษะการฟัง วิจิตรา แสงพลสิทธิ์ และคณะ (2522 : 17) ได้กล่าวถึงการฝึกไว้เป็นลำดับดังนี้

1. ฝึกฟังเพื่อรับข้อมูล หรือจับใจความ ทั้งใจความสำคัญและใจความละเอียด ผู้ฟังจะต้องมีสมาธิเพราะจะทำให้สมองพร้อมจะบันทึกเรื่องราวจากการฟังได้ดี รวดเร็ว
2. ฝึกใช้วิจารณญาณ รับข้อมูลด้วยใจเป็นกลาง ใช้ความคิดไตร่ตรอง วิพากษ์วิจารณ์ ว่าเรื่องที่ได้อ่านน่าเชื่อถือหรือไม่
3. นำคุณค่าของสิ่งที่ได้ฟังไปใช้ให้เกิดประโยชน์

การฝึกดังกล่าวนี้ถือว่ามีความสำคัญในการฝึกทักษะการฟังแต่ละครั้งควรมี 3 ขั้น และในฐานะที่เป็นครูการฝึกให้นักเรียนมีความสามารถในการฟัง หรือพัฒนาทักษะการฟังให้ดีขึ้นกว่าเดิมสามารถฝึกด้วยวิธีง่าย ๆ คือ

1. ฝึกฟังนิทานหรือเรื่องสั้น
2. ฝึกฟังบทความ ข่าว สารคดี
3. ฝึกฟังทัศนะจากบุคคลที่อยู่ใกล้ชีวิต
4. ฝึกฟังเรื่องราวที่เป็นวิชาการ

ทั้ง 4 ประการนี้ เป็นเรื่องราวที่นักเรียนน่าจะได้อ่านอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน

สุจริต เพ็ชรขอบ และ สายใจ อินทร์ทรัพย์ (2523 : 81 - 82) ได้เสนอกิจกรรมเพื่อฝึกการฟังอย่างมีวิจารณญาณไว้ สรุปได้ดังนี้

1. ครูและนักเรียนช่วยกันหาบทความต่าง ๆ มาอ่านในชั้นแล้วให้นักเรียนพูดอภิปราย แยกข้อเท็จจริงและความคิดเห็นออกจากกัน หรือนำบทความมาเรียงกันเป็นข้อ ๆ

แล้วให้นักเรียนหาข้อเท็จจริง และความคิดเห็นของแต่ละข้อ

2. ครูบันทึกข่าว หรือบทความจากวิทยุโทรทัศน์ แล้วนำมาเปิดให้นักเรียนฟัง ในชั้นเรียน จากนั้นให้นักเรียนประเมินค่าว่า ข่าว หรือบทความนั้น ๆ เหมาะสมที่จะ นำมาออกอากาศหรือไม่ มีคุณค่ามากน้อยเพียงใด หรือตัดข่าวจากหนังสือพิมพ์หลาย ๆ ฉบับ แล้วนำมาอ่านให้เพื่อน ๆ ในชั้นฟัง เพื่อให้แต่ละคนเขียนวิจารณ์เนื้อหา ภาษา และสำนวนที่ใช้ในการเสนอข่าวนั้น ๆ

3. ครูบันทึกข่าวสำคัญที่มีเนื้อหาสาระ และข่าวที่ไม่ใครมีเนื้อหาสาระหรือไม่ สมควรจากสถานีวิทยุต่าง ๆ ที่จะนำมาเสนอต่อสาธารณชนมาเปิดให้นักเรียนฟัง และให้นักเรียนวิจารณ์เปรียบเทียบการเสนอข่าวของแต่ละสถานี

4. เชิญวิทยากรมาบรรยายหรืออภิปรายให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนซักถาม และแสดงความคิดเห็น

5. แบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อระดมความคิด เพื่อสร้างเกณฑ์ในการวิจารณ์ที่ได้จากการฟัง

6. ให้นักเรียนฟังเพื่อนอ่านวรรณคดี แล้วให้นักเรียนพูดหรือเขียนวิจารณ์เรื่อง นิยาย การกระทำหรือการตัดสินใจของตัวละครในวรรณคดีนั้น ๆ หรือฟังการอ่านร้อยแก้ว ร้อยกรอง แล้วช่วยกันวิจารณ์ตีชม

7. นำข้อความที่เสนอข้อเท็จจริงต่าง ๆ กับบทโฆษณามาให้ให้นักเรียนฟังแล้วให้นักเรียนเปรียบเทียบ แสดงความคิดเห็น ฟังการรายงานเสนอผลการทำงานของเพื่อน ฝึกเขียนโฆษณา แล้วอ่านให้เพื่อนฟัง ฟังเรื่องจากบทเรียน หรือเรื่องสั้นแล้ววิจารณ์โดยเขียนแล้วอ่านบทวิจารณ์นั้นให้เพื่อน ๆ ฟัง

8. ให้นักเรียนฟังและชมการแสดงละคร บทบาทสมมุติในสถานการณ์จำลองใน ชั้นฟังการเล่าเรื่อง แล้ววิจารณ์

การจะจัดกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม ครูควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิด ทำ กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยใช้สื่อที่น่าสนใจที่จะทำให้กิจกรรมดำเนินไปได้ด้วยดี

การวัดและประเมินผลการฟัง

การฟังเป็นทักษะที่มีการประเมินผลได้ อาจจะเป็นการสังเกต การสัมภาษณ์ หรือการทำแบบทดสอบ ซึ่งมีข้อควรคำนึงดังนี้

1. ถ้าเป็นข้อสอบควรเป็นข้อสอบที่นักเรียนตอบเองได้จากการฟัง ไม่ควรให้การอ่าน หรือการเขียนมาเกี่ยวข้องมากนัก นักเรียนควรฟังทั้งคำถามและคำตอบแล้วจึงตอบ

2. เนื้อเรื่องที่จะให้ฟังควรเป็นเรื่องที่ไม่เคยฟังมาก่อน

3. ถ้าจะใช้คำศัพท์ในการสร้างข้อสอบควรเป็นคำศัพท์ที่นักเรียนคุ้นเคย

4. ถ้านักเรียนสอบพร้อมกันเป็นกลุ่มใหญ่ควรระวังเรื่องเสียงให้ชัดเจน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

พรทิพย์ บุชรานวงษ์ (2522 : 150) ได้สร้างแบบฝึกทักษะการฟัง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เนื้อหาของแบบฝึกประกอบด้วย การจำแนกเสียง การปฏิบัติตามคำสั่ง ความเข้าใจศัพท์ ความเข้าใจเรื่อง จำนวน 14 แบบฝึก นำไปใช้ในกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 40 คน โดยการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง เมื่อนำคะแนนมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการฟัง ก่อนและหลังการใช้แบบฝึกปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการฟังหลังใช้แบบฝึกสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ในการฟังก่อนใช้แบบฝึก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ศิริกุล ว่องวิจิตรศิลป์ (2525 : 156) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการฟังภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนประชาภิบาล ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกกับไม่ใช้แบบฝึก ผู้วิจัยได้สร้างแบบฝึกเสริมทักษะการฟังสำหรับนักเรียนชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 3 จำนวน 12 แบบฝึก เนื้อหาของแบบฝึกประกอบด้วย การจำแนกเสียง ความเข้าใจคำและประโยค ความเข้าใจเนื้อเรื่อง มีกลุ่มตัวอย่าง 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน โดยทดลองสอนเองทั้งสองกลุ่ม กลุ่มทดลองสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการฟังกลุ่มควบคุมไม่ใช้แบบฝึกเสริมทักษะ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางการฟังของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุจิตรา สีนวล (2526 : 71) ได้ทำวิจัยเรื่อง การสร้างแบบฝึกเสริมทักษะการฟังฟังภาษาไทย สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยสร้างแบบฝึก จำนวน 14 แบบฝึก และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการฟังของนักเรียนที่ได้รับการฝึก กับนักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะการฟัง กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 50 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 25 คน ดำเนินการสอนเองทั้งสองกลุ่ม โดยกลุ่มทดลองใช้แบบฝึกทักษะการฟัง กลุ่มควบคุมไม่ใช้แบบฝึกทักษะการฟัง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการฟังสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นที นิยม (2527 : 171) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการฟังภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้และไม่ใช้แบบฝึกเสริมทักษะการฟัง โดยสร้างแบบฝึก 12 แบบฝึก กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และ กลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน และดำเนินการทดลองสอนเองทั้งสองกลุ่ม กลุ่มทดลองสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการฟัง กลุ่มควบคุมสอนโดยไม่ใช้แบบฝึก ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถทางการฟังสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พจนีย์ วิริยะสุนทรภาพร (2530 : 47) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการฟังและพัฒนาการทางการฟังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการฟังจากแถบบันทึกเสียง และการอ่านของครู กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มทดลอง 27 คน และ กลุ่ม

ควบคุม 27 คน ก่อนการทดลองได้ให้นักเรียนทำแบบทดสอบ แล้วดำเนินการทดลอง โดย
 กลุ่มทดลองให้ฟังแบบฝึกจากแถบบันทึกเสียง และกลุ่มควบคุมให้ฟังแบบฝึกจากการอ่านของ
 ครูโดยใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 50 นาที ทั้งสองกลุ่มใช้แบบฝึกที่มีเนื้อหาเหมือนกันแต่
 วิธีการต่างกัน หลังจากนั้นให้นักเรียนทำแบบทดสอบ ผลการทดลองปรากฏว่า ความเข้าใจ
 ในการฟังของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน และทั้ง
 กลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุมมีพัฒนาการทางการฟังเพิ่มขึ้นภายหลังการทดลอง

กาญจนาภรณ์ มุขการ (2530 : 63) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้นิทานพื้นบ้าน
 ภาคเหนือของประเทศไทยพัฒนาทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
 ปีที่ 1 โรงเรียนในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็น
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 60 คน เป็นชาย 30 คน หญิง 30 คน ทั้ง 2 กลุ่ม
 ทำแบบทดสอบก่อนการทดลอง แล้วจึงดำเนินการทดลอง โดยการใช้นิทานพื้นบ้านฝึกทักษะ
 การฟังให้นักเรียนทั้งสองกลุ่ม แล้วให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มทำแบบทดสอบหลังการทดลอง ผล
 การวิจัยพบว่า นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม มีความสามารถในการฟังสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ที่ระดับ .01 เปรียบเทียบความก้าวหน้าในการฟังของนักเรียนหญิงและนักเรียนชายพบว่า
 ไม่แตกต่างกัน

สุภาวดี นัมคณิสร์ (2533 : 74) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลของการ
 ฝึกทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแม่พระฟาติมา
 ผู้วิจัยได้สร้างแบบฝึกทักษะการฟัง และทำการทดลองโดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มทดลอง และ
 กลุ่มควบคุมกลุ่มละ 30 คน ก่อนการทดลองให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ทำแบบทดสอบ แล้วจึง
 ดำเนินการทดลอง กลุ่มทดลองสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะ กลุ่มควบคุมไม่มีการสอน หลังจาก
 ทดลองสอนแล้ว ให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ทำแบบทดสอบ นำคะแนนการสอบก่อนและหลังการ
 ทดลองมาเปรียบเทียบกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง มีความก้าวหน้าด้าน
 การฟังภาษาไทยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

มาร์เจอร์รี่ เอ แกรนนิค (Margery A. Kranzyk, 1972 : 1417 - 1418A) ได้ทำการวิจัยเพื่อสร้างและประเมินผลกลวิธีการสอนทักษะการฟัง ที่ได้รับการเลือกสรรไว้สำหรับนักเรียนเกรด 1 ที่ยังไม่เคยฝึกทักษะการฟังมาก่อน ทักษะการฟังที่ได้รับการฝึก คือ การทำตามคำสั่ง การฟังเพื่อจับใจความสำคัญ การฟังเพื่อเก็บรายละเอียด การทดลองทำ โดย แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนตามกลวิธีของครู กลุ่มทดลองที่สองได้รับการสอนโดยใช้เทปเสียง และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการสอนทักษะการฟัง อย่างเป็นรูปแบบ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยนักเรียนเกรด 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 จากโรงเรียนในชุมชนที่มีรายได้ปานกลางแห่งหนึ่ง จำนวน 155 คน นักเรียนทุกคนต้องเคยเรียนในระดับอนุบาลมาก่อนและต้องไม่มีปัญหาในการได้ยินเสียง ก่อนการทดลองมีการทดสอบความสามารถทางสมอง และทดสอบความเข้าใจในการฟัง หลังการทดลองนักเรียนได้รับการทดสอบความเข้าใจในการฟังด้วยข้อสอบชุดเดิมอีกครั้งหนึ่ง การทดลองใช้เวลา 4 สัปดาห์ มีกิจกรรมการฟัง 20 กิจกรรม และครูผู้สอนเป็นครูที่สอนปกติในโรงเรียน การทดลองสอนการฟังถือเป็นส่วนหนึ่งของวิชาภาษา แบบฝึกการฟังของนักเรียนกลุ่มที่เรียนจากการฟังเทป ได้รับการบันทึกไว้ในเทปบันทึกเสียงทั้งหมดแล้วนำมาเปิดให้นักเรียนฟัง นักเรียนฟังโดยการให้หูฟัง และเขียนตอบลงในกระดาษคำตอบที่ทำขึ้นเป็นพิเศษและปากกาที่ทำขึ้นเป็นพิเศษด้วย ถ้านักเรียนตอบถูก จะมีภาพปรากฏบนกระดาษคำตอบ ถ้าตอบผิดจะไม่มี และนักเรียนได้รับการกระตุ้นให้พยายามตอบให้ถูก กลุ่มที่ฝึกการฟังจากครูก็เป็นแบบเรียนที่เหมือนกันต่างก็ครูเป็นผู้อ่านนักเรียนให้ฟัง ตอบคำถามลงในกระดาษคำตอบ แล้วครูเฉลยโดยฉายคำตอบผ่านเครื่องฉายข้ามศีรษะ กลุ่มควบคุมไม่ได้ฝึกทักษะการฟังด้วยกลวิธีใดเลย แต่ก็ได้รับการทดสอบก่อนและหลังการทดลองเช่นเดียวกับกลุ่มอื่น ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านความเข้าใจในการฟังระหว่างกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม กับกลุ่มควบคุม และไม่มี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านความเข้าใจการฟังระหว่างนักเรียนที่ฝึกการฟังจากเทป และฝึกการฟังจากครู ผลการวิจัยยังพบว่า การสอนทักษะการฟัง โดยใช้เทปไม่ได้มี

ประสิทธิภาพดีกว่าการสอนทักษะการฟังที่ครูเป็นผู้สอนเอง

หลุยส์ ธอร์นตัน คอลลี (Louis Thornton Call, 1975: 7179 - A) ได้ศึกษาระดับความเข้าใจในการฟังของนักเรียนในระดับต้นและระดับกลาง จำนวน 886 คน ใช้แบบทดสอบมาตรฐานวัดความเข้าใจในการอ่าน แล้วคัดเลือกที่สอบอ่านได้คะแนนอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยจำนวน 240 คน ระดับต้น 2 ชั้น ระดับกลาง 2 ชั้น ชั้นละ 60 คน ชาย 30 คน หญิง 30 คน ทดสอบความเข้าใจในการฟังประเภทจับใจความสำคัญ บอกรายละเอียด บอกความหมายของคำศัพท์ และสรุปความ ผลการวิจัยปรากฏว่า คะแนนความเข้าใจในการฟังของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยที่นักเรียนชายมีความเข้าใจในการฟังดีกว่านักเรียนหญิง และเมื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการฟังของนักเรียนในระดับต้นแตกต่างกันน้อย และไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างความเข้าใจในการฟังของนักเรียนในระดับกลาง

จอห์น ฟอเรสต์ บาร์กเกอร์ (John Forest Barker, 1978 : 4565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการสอนฟังที่มีต่อคะแนนทดสอบการฟัง โดยได้ทำการทดลองกับนักเรียนเกรด 3 จำนวน 185 คน นักเรียนเกรด 5 จำนวน 176 คน นักเรียนทั้งหมดได้รับการสุ่มเพื่อเข้ากลุ่ม 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีการสอนฟังโดยตรง กลุ่มที่ 2 สอนการฟังโดยอ้อม และกลุ่มที่ 3 ได้รับการสอนตามปกติ บทเรียนที่นำมาสอนเป็นบทเรียนที่พัฒนาความสามารถในการฟังเพื่อเก็บรายละเอียด การเรียงลำดับเรื่องที่ฟัง การจับใจความสำคัญ การฟังคำสั่ง การตอบคำถามโดยใช้การอ้างอิง ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น นักเรียนทุกคนได้รับการทดสอบการฟังก่อนและหลังการทดลองด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ของสแตนฟอร์ด (Stanford Achievement Test) และแบบทดสอบทักษะการฟัง 6 ชุด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนฟังโดยตรงและโดยอ้อม จะได้คะแนนทดสอบการฟังสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนฟังตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แวนดา อายลีน เดอ โบเออร์ (Wanda Aileen De Boer, 1983 : 2828-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การฟังการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยการศึกษาจากงานวิจัย หนังสือเกี่ยวกับการฟัง จิตวิทยา การสื่อสารและหนังสือเกี่ยวกับธุรกิจ นอกจากนี้ยังศึกษา จากบทความในนิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ และจดหมายข่าว ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการฟังแต่ละคนสามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ งานวิจัยที่ศึกษายืนยันว่า ความสำเร็จถึงความสำเร็จในการพัฒนาการฟังให้มีประสิทธิภาพ กำลังเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนใน วงการธุรกิจ โรงเรียน และในวงสังคม ในขณะที่ทักษะการอ่าน การเขียน และการพูด ได้รับการเอาใจใส่ในชั้นเรียน แต่ทักษะการพูดติดต่อสื่อสารกันระหว่างบุคคลถูกทอดทิ้ง ตามปกติหลังจากที่จบการศึกษาแล้ว นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าสู่วงสังคมที่ซึ่งพวกเขาได้รับการ ฝึกการฟัง แต่ในวงการศึกษามีการฝึกการฟังเพื่อการสื่อสารระหว่างบุคคลเพียงเล็กน้อย เท่านั้น งานวิจัยนี้ยังได้บรรจุความคิดเห็นของนักการศึกษาที่จะช่วยกระตุ้นความสนใจใน การฟังเอาไว้ และเสนอแนวคิดใหม่ ๆ จากงานวิจัยในปัจจุบันด้วย จากงานวิจัยนี้สรุป ได้ว่า ความเข้าใจในการฟังนี้ยังต้องการให้มีงานวิจัยในเรื่องนี้เพิ่มขึ้น ควรเน้นไปที่ การเพิ่มความสามารถในการฟังของแต่ละบุคคล การฟังเพื่อการสื่อสารระหว่างบุคคลต้อง- การความจริงใจ ความเคารพ และไว้ใจซึ่งกันและกันมากที่สุด

เฮเลน ซาน เดวิส-ไรซ์ (Helen Jeanne, Davis-Rice, 1983 : 3861) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสามารถในการฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับวิทยาลัย ที่ได้รับการแบ่งออกเป็นกลุ่มอ่านเก่ง ปานกลาง อ่อน มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาถึงความ เข้าใจ และคำตอบที่แสดงการฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม และเพื่อที่จะ เปรียบเทียบความเข้าใจการฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม และยังศึกษา ถึงความเข้าใจในการฟังอย่างมีวิจารณญาณ เมื่อมีการบรรยายโดยใช้วิทยุเทปกับนักศึกษา กลุ่มเก่งจำนวนครึ่งหนึ่ง และให้การบรรยายทางวิทยุทัศน์แก่นักศึกษากลุ่มเก่งอีกครั้งหนึ่ง วิธ ีดำเนินการวิจัย ประชาชนกรเป็นนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยฮอพลิตรา แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ตามความสามารถ นักศึกษาทุกคนได้ฟังการบรรยายจากวิทยุเทปหรือวิทยุทัศน์ และนักศึกษา จะต้องตอบสนองด้วย หลังจากตอบคำถามความเข้าใจการฟังแล้ว คำตอบของนักศึกษาจะ

ถูกบันทึกเทปเมื่อถอดเทป จัดคำพูดเข้ากลุ่มที่แสดงให้เห็นการฟังอย่างมีวิจารณญาณ นำความถี่และคำร้อยละมาคำนวณหาความเข้าใจและคำตอบตามประเภทของการฟังอย่างมีวิจารณญาณ วิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อดูความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของคำตอบของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม ใช้ค่า t ทดสอบความแตกต่างของคำตอบของนักเรียนที่สอนโดยการบรรยายทางวิทยุเทปและวิดีโอ ผลการวิจัยพบว่าประชากรฟังอย่างมีวิจารณญาณน้อยกว่า 25 % ของเวลาเมื่อกำลังตอบคำถามเป็นกลุ่ม มีความแปรปรวนระหว่างกลุ่มในชนิดของคำตอบอย่างมีวิจารณญาณ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างคำตอบการฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม และไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างจำนวนของคำตอบอย่างมีวิจารณญาณภายใต้เงื่อนไขการฟังจากวิทยุเทป หรือวิดีโอ

ทรงสมร สวัสดิ์ (Songsmon Svasti, 1985 : 780) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการสอนฟังที่มีต่อการแสดงออกซึ่งความสามารถในการตอบข้อสอบสังคมศึกษาของนักเรียนไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาผลของการสอนฟังในด้านความตระหนักในการฟังและศึกษาความสามารถในการทำข้อสอบสังคมศึกษาของนักเรียนไทย ผู้วิจัยได้สอนการฟังให้นักเรียน 65 คน การสอนประกอบด้วยบทเรียนสำหรับการตระหนักในการฟังมีความยาว 30 นาที สอนทุกวัน เป็นเวลา 3 สัปดาห์ เนื้อหาในบทเรียนมีรายละเอียดเกี่ยวกับการฟัง การเข้าใจกระบวนการการฟัง และทักษะสำหรับการฟังเพื่อความเข้าใจ จากนั้นผู้วิจัยสอนเรื่อง "ความตระหนักในอาชีพ" ซึ่งเป็นบทเรียนจากเรื่องความตระหนักในอาชีพในบทเรียนย่อยของวิชาสังคมศึกษา สอนทุกวัน วันละ 30 นาที เป็นเวลา 3 สัปดาห์ โดยไม่มีเนื้อหาการสอนฟังที่เฉพาะเจาะจง จากนั้นนักเรียนได้รับการสอนเรื่อง "การพัฒนาธรรมในฐานะเป็นบุคคลเต็มตัว" โดยครูสังคมศึกษาเป็นเวลา 2 สัปดาห์ ในเวลา 2 สัปดาห์นี้ นักเรียนได้รับการทบทวนการฟัง เวลาบทเรียนละ 30 นาที 6 บทเรียน สอนสัปดาห์ละ 3 วัน ผลการวิจัยปรากฏว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของคะแนนสอบก่อนและสอบหลังการทดลองที่ระดับ .05 ทั้งแบบทดสอบความตระหนักในการฟัง แบบทดสอบวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนกลุ่มทดลอง สรุปได้ว่า การสอนฟังสามารถเพิ่มความตระหนักในการฟังและความเข้าใจในเนื้อหาการฟังของนักเรียน

คาโรล ซู คริสตี (Carol Sue Christy, 1987 : 68) ได้ทำการวิจัยเรื่อง
 ผลของดนตรีที่ใช้ประกอบการอ่านที่มีต่อความเข้าใจในการฟังของนักเรียนเกรด 2 มีจุด-
 ประสงค์เพื่อศึกษาว่า นักเรียนจะสามารถทำให้ความเข้าใจในการฟังของนักเรียนเพิ่มขึ้น
 โดยการให้ฟังสารที่เป็นบูรณาการได้หรือไม่ สารที่เป็นบูรณาการคือการอ่านเรื่องให้นักเรียน
 ฟังและมีดนตรีประกอบเรื่อง ซึ่งดนตรีนี้จะสะท้อนให้เห็นลักษณะและการเคลื่อนไหวในเรื่อง
 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนเกรด 2 จากโรงเรียนนานาชาติหลายโรงเรียน
 ในยุโรปตะวันตกเฉียงเหนือ โดยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่ม
 ควบคุมกลุ่มทดลองจะได้ฟังเรื่องที่เป็นสารบูรณาการ กลุ่มควบคุมจะได้ฟังเรื่องที่ไม่มีดนตรี
 ประกอบและมีการทดสอบเฉพาะหลังการทดลอง (Post-Test) เท่านั้น การประเมินผล
 การฟังโดยให้นักเรียนทุกคนเล่าเรื่องปากเปล่าทีละคนแล้วผู้วิจัยบันทึกเทปไว้ แล้วนำมา
 เปิดฟังเพื่อให้คะแนน ผู้วิจัยได้แบ่งเรื่องเป็นตอน ๆ เนื้อเรื่องหลายส่วนนั้นแสดงให้เห็นถึง
 การเปลี่ยนแปลงของกาลเวลา สถานที่ ลักษณะนิสัย ความมุ่งหวัง การบรรลุเป้าหมาย
 ของเรื่อง เมื่อนักเรียนเล่าเรื่องที่ตรงกับส่วนของเนื้อเรื่องส่วนใดส่วนหนึ่งที่กล่าวมาแล้ว
 จะได้คะแนน 1 คะแนนจากนั้น นำคะแนนที่นักเรียนแต่ละคนได้รับทั้งหมดมาเรียงอันดับแต่
 ละกลุ่ม แล้วนำคะแนนที่ได้ไปเปรียบเทียบโดยใช้แบบทดสอบ แมนน์ - วิทนี ยู (Mann -
 Whitney U Test) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการฟังดนตรีประกอบเรื่องมี
 ความเข้าใจในการฟังไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการฟังอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม
 ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นไปได้ที่ดนตรีสามารถเพิ่มความเข้าใจในการฟังของนักเรียนได้ โดยอายุ
 ของนักเรียนจะเป็นตัวแปรที่สำคัญ

